

Seksuel chikane i omsorgsarbejdet

Arbejds miljøforskningsfondens årskonference 2018

17. JANUAR 2018. PER TYBJERG ALDRICH

COWI

Det Nationale Forskningscenter
for Arbejds miljø

SDU
STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

NIRAS

Medarbejdere på projektet

Udviklingsprojekt 2015-2018

Projektgruppen:

- *Per Tybjerg Aldrich*, NIRAS (tidl. COWI) (projektleder)
- *Ida Elisabeth Huitfeldt Madsen*, NFA
- *Reiner Rugulies*, NFA
- *Maj Britt Dahl Nielsen*, COWI
- *Susie Kjær*, selvstændig (tidl. COWI)
- *Anna Paldam Folker*, Statens Institut for Folkesundhed (tidl. COWI)
- *Maria Kristine Friborg*, NFA
- *Kathrine Sørensen*, NFA
- *Sigurd Mørk Lauridsen*, COWI
- *Jørgen Vinslev Hansen*, NFA

Praktikanter, specialestuderende og studentermedhjælpere:

- BSc *Therese L. Friis*, NFA
- *Camilla Maria Michaelsen*, RUC
- *Vanja Majbritt Nørgaard*, RUC
- *Mathilde Sten*, KU
- *Monica Risvig Høffner*, KU

COWI

SDU
STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

NIRAS

Følgegruppen

- *Betina Halbech*, DSR
- *Britt Thorning Lind*, Ergoterapeutforeningen
- *Britta Ørnfelt Lund & Kasper Eibye*, Akademikerne
- *Charlotte Bredal*, FOA
- *Charlotte Hyldtoft*, Region Hovedstaden, Center for HR, Organisation & Ledelse
- *Jacob Skovholm/Hans Jørgen Steffensen*, FA
- *Lars Granhøj*, FTF
- *Magnus A. Bryde/Preben Meier Pedersen*, KL
- *Malene Vestergaard Sørensen*, Danske Regioner
- *Sannie Jørgensen*, Danske Fysioterapeuter
- *Signe Tønnesen Bergmann*, Lederne
- *Tine Maj Holm*, SL

Baggrunden for projektet

2014

- 3 % af alle ansatte udsættes for seksuel chikane
- Rammer især:
 - Yngre kvinder
 - SOSU'er, passagerservicemedarbejdere, sygeplejersker, specialpædagoger og fysio- og ergoterapeuter
 - Typisk borgere, der udøver chikanen
- Indikationer på stigning i forekomsten
- Negative konsekvenser for: Det mentale helbred, produktivitet, jobtilfredshed, sygefravær og medarbejderomsætning
- Ingen vejledninger om forebyggelse mv. af seksuel chikane fra borgere

COWI

Det Nationale Forskningscenter
for Arbejds miljø

SDU
STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

NIRAS

Formålet med projektet

At udvikle metoder, der kan hjælpe arbejdspladser til at udvikle strategier til at forebygge/håndtere seksuel chikane udøvet af borgere i omsorgsarbejdet – ved at:

1. Belyse udviklingen i forekomsten af arbejdsrelateret seksuel chikane
2. Identificere konsekvenser ved chikanen
3. Belyse hvordan, hvornår og under hvilke omstændigheder chikanen opstår og håndteres
4. Udvikle metoder til at forebygge og håndtere seksuel chikane
5. Vurdere a) de driftsøkonomiske konsekvenser af seksuel chikane og b) økonomien for en arbejdsplads i en forebyggende indsats

COWI

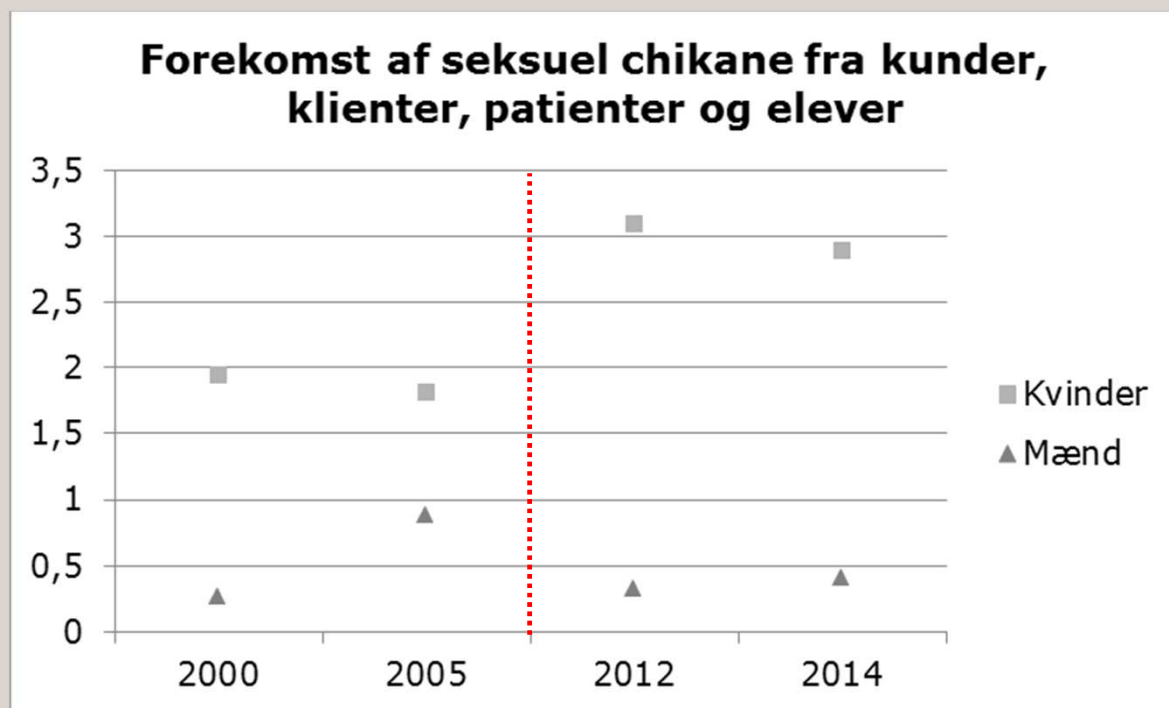
Det Nationale Forskningscenter
for Arbejdsmiljø

SDU
STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

NIRAS

Udviklingen

Uønsket seksuel opmærksomhed (2000-2005)/Seksuel chikane (2012-2014)

- Datagrundlag: NAK og AH
- Forskellige spørgsmåls- og svarformuleringer samt dataindsamlingsmetode i de 2 perioder
- Ingen signifikant ændring inden for hver periode
- Bemærkelsesværdigt manglende fald fra 2005 til 2012 blandt kvinder trods ændret spørgsmålsformulering fra "opmærksomhed" til "chikane"

Konsekvenser

Resultater

- Medarbejdere udsat for seksuel chikane fra *klienter eller kunder* har 2,05 højere niveau af depressive symptomer end medarbejdere, som ikke er udsat
- Medarbejdere udsat for seksuel chikane fra *kollegaer eller ledere* har 2,45 højere niveau af depressive symptomer end medarbejdere udsat for seksuel chikane fra klienter eller kunder
- Ingen indflydelse fra a) sygefraværsindsatser, b) tilbud om behandling (fysioterapi, psykologhjælp o.l.) eller c) en psykisk APV på:
 - Sammenhængen mellem seksuel chikane og depression
 - Niveauet af depressive symptomer blandt medarbejdere udsat for seksuel chikane

Friborg et al. BMC Public Health (2017) 17:675
DOI 10.1186/s12889-017-4669-x

BMC Public Health

RESEARCH ARTICLE

Open Access

Workplace sexual harassment and depressive symptoms: a cross-sectional multilevel analysis comparing harassment from clients or customers to harassment from other employees amongst 7603 Danish employees from 1041 organizations

Maria K. Friborg¹, Jørgen V. Hansen¹, Per T. Aldrich², Anna P. Folker³, Susie Kjær², Maj Britt D. Nielsen², Reiner Rugulies^{1,4,5} and Ida E. H. Madsen^{1*}

COWI

Det Nationale Forskningscenter
for Arbejds miljø

SDU
STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

NIRAS

Hvordan og hvornår mv.

Resultater

-
- Komplekst og multifacetteret fænomen:
 - Stjålne/lange blikke
 - Berøringer, omfavnelser
 - Kys
 - "Komplimenter"
 - Sjofle bemærkninger
 - Befamling
 - Overgreb
 - Nøgenhed, onani o.l. når bestemte medarbejdere kommer i det private rum
 - Nøgenhed, onani o.l. i det offentlige rum
 - Medarbejdere har forskellige grænser

Hvordan og hvornår mv.

Fra chikane til opmærksomhed

Seksuel chikane

Uønsket seksuel opmærksomhed

Seksuel opmærksomhed

COWI

Det Nationale Forskningscenter
for Arbejds miljø

SDU
STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

NIRAS

Hvordan og hvornår mv.

Resultater

- Seksuel opmærksomhed medfører dilemmaer i det daglige arbejde:
 - F.eks. mellem at yde den professionelle omsorg/pleje og sige fra over for borgerens opmærksomhed – på en måde, så den professionelle relation kan bevares
 - Skyld og skam over ikke at have forebygget situationen
 - Frygt for at ens kollegaer vil stemple borgeren, hvis man fortæller om det
- Seksuel opmærksomhed er tabu blandt medarbejdere
- Omfang og konsekvenser er ofte ikke kendt af/på arbejdspladsen
- Arbejdspladserne har sjældent retningslinjer o.l. for forebyggelse og håndtering

Metoder til forebyggelse og håndtering

Materiale og metode

- Aktionslæringsforløb på 5 institutioner inden for social- og sundhedsområdet:
 - Hulegården (bosted for beboere med nedsat psykisk og fysisk funktion)
 - Ergoterapien på Tranehaven (forebyggelses-og rehabiliteringscenter)
 - Them-Bryrup Hjemmepleje
 - Funder Plejecenter
 - Struer Handicap & Psykiatri

COWI

 Det Nationale Forskningscenter
for Arbejdsmiljø

 SDU
STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

 NIRAS

Metoder til forebyggelse og håndtering

Resultater

- Udgangspunkt:
 - Al seksuel opmærksomhed fra en borger er uønsket
 - Alle mennesker har behov for kontakt, varme og intimitet
 - En borger med behov for støtte ift. seksualitet har ret hjælp

COWI

Det Nationale Forskningscenter
for Arbejds miljø

SDU

STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

NIRAS

Metoder til forebyggelse og håndtering

Resultater

- Proces:
 - Bryd tabuet og skab åbenhed (dilemmakort)
 - Del oplevelser – og skab overblik over omfang og konsekvenser
 - Formuler politikker og retningslinjer – og:
 - Gør det legitimt at sige fra
 - Gør det til et fælles ansvar
 - Etabler en professionel/faglig håndtering
 - Inddrag borger og pårørende i forebyggelsen

COWI

Det Nationale Forskningscenter
for Arbejds miljø

SDU

STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

NIRAS

Publikationer mv. fra projektet 1

Internationale tidsskrifter med peer review:

- Maj Britt D. Nielsen, Susie Kjær, Per T. Aldrich, Ida E.H. Madsen, Maria K. Friberg, Reiner Rugulies & Anna P. Folker: *Sexual harassment in care work – Dilemmas and consequences: A qualitative investigation*. International Journal of Nursing Studies, 2017 May; 70:122-130.
- Maria K. Friberg, Jørgen V. Hansen, Per T. Aldrich, Anna P. Folker, Susie Kjær, Maj Britt D. Nielsen, Reiner Rugulies & Ida E.H. Madsen: *Workplace sexual harassment and depressive symptoms: a cross-sectional multilevel analysis comparing harassment from clients or customers to harassment from other employees amongst 7603 Danish employees from 1041 organizations*. BMC Public Health (2017) 17:675. (Open access).

Andre rapporter:

- Camilla M. Michaelsen & Vanja M. Nørgaard: *Seksuelle krænkelser. En anerkendelsesteoretisk analyse af omsorgspersonalets oplevelser af seksuel chikane*. Speciale. Institut for Mennesker og Teknologi, RUC, 2016.

COWI

Det Nationale Forskningscenter
for Arbejds miljø

SDU
STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

NIRAS

Publikationer mv. fra projektet 2

Populær formidling:

- Maria K. Friberg, Jørgen V. Hansen, Per T. Aldrich, Anna P. Folker, Susie Kjær, Maj Britt D. Nielsen, Reiner Rugulies & Ida E.H. Madsen: *Seksuel chikane i omsorgsarbejdet*. Poster. Arbejdsmiljøforskningsfondens årskonference 2016.
- Ida E.H. Madsen: *Forekomsten af seksuel chikane på danske arbejdspladser siden 1990*. Ny forskning 65. NFA, 2017.
- Maj Britt D. Nielsen: *Comparing sexual harassment from clients or customers to harassment from other employees*. BMC Series blog, 2017.
- Per T. Aldrich & Susie Kjær: *Uønsket seksuel opmærksomhed*. Oplæg for BFA Velfærd og Off.Adm., 2017.
- Maj Britt D. Nielsen, Susie Kjær, Anna P. Folker, Ida E.H. Madsen & Per T. Aldrich: *Seksuel opmærksomhed fra borgere*. *Guide til håndtering af udfordringer i arbejdsmiljøet*. COWI, SIF/SDU, NFA & NIRAS, 2018.

COWI

Det Nationale Forskningscenter
for Arbejds miljø

SDU
STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

NIRAS

Afsluttende formidlingskonference

20. april 2018 kl. 10-14 på Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

- Gratis og åben for alle
- Tilmelding til NFA (tilmeldingsblanket offentliggøres senere)
- Foreløbigt program:
 - Forekomst og konsekvenser af seksuel opmærksomhed fra borgere
 - Seksuel opmærksomhed fra borgere – hvordan opleves det og hvordan håndteres det på arbejdspladser i social- og sundhedssektoren?
 - Sådan gør vi på [en konkret arbejdsplads]
 - Sådan kan arbejdspladser forebygge og håndtere seksuel opmærksomhed fra borgere

COWI

 Det Nationale Forskningscenter
for Arbejdsmiljø

 SDU
STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

 NIRAS

Tak for opmærksomheden!

Mød os ved cafébordet i hjørnet

COWI

Det Nationale Forskningscenter
for Arbejdsmiljø

SDU
STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

NIRAS